

ששאל – האומנם נחוצה לנו מהדורה נוספת של המורה? מסיבה זו, אודה ואבוש, לא פתחתי כרך של מהדורה זו עד שלא הונח בידי, כפשוטו ממש, הכרך השלישי. והריני להודות בשלישית: שוויון הנפש שבו התייחסתי להופעת המהדורה הזאת בתחילה היה משגה גמור.

מורה הנבוכים במהדורת מקבילי עמוס יתרונות, ואמנה כאן בקצרה כמה מהם. ראשית, ישנו התרגום. העורכים כותבים שראשיתו של התרגום החדש באילוף, שכן מפאת ענייני זכויות יוצרים לא ניתנה לעורכי המהדורה רשות להשתמש באחד משני התרגומים המודרניים שהזכרתי. לפנינו, אפוא, מקרה מובהק של "מעז יצא מתוק". התרגום הבהיר כתוב בעברית מודרנית לעילא, ויש בו הוספות מועילות בסוגריים (ציון המובן המילולי של מונח שתורגם לצד זה התרגום הנבחר, הוספת מילות הבהרה וכיוצא באלו). ידיעותי בערבית-יהודית אינן מספקות (קראו: אין לי ידיעות כאלו כלל) על מנת שאוכל לבקר כראוי את מידת הדיוק של התרגום. אך הקדמת המתרגם פורשת בפירוט משכנע את מתודת התרגום, את המקורות שנעשה בהם שימוש ואת השיקולים שהנחו את העבודה, בליווי כמה דוגמאות לקשיים

מורה הנבוכים (ג' כרכים) מהדורה חדשה מונגשת של ספרו ההגותי של הרמב"ם

עורך ומבאר ראשי:

יוחאי מקבילי, מתרגם: הלל גרשוני

מפעל משנה תורה, 2021-2018

שתי מהדורות עבריות מודרניות של ספר מורה נבוכים מונחות על מדף הספרים שלי זה מכבר. הן מהוות, במובן מסוים, מעין גנאלוגיה של שנות העיסוק המוקדמות שלי בהגות יהודית. האחת, מהדורתו של הרב יוסף קאפח, זכר לימי לימודי בשיבה אחר התיכון; והשנייה, מהדורתו המדעית של פרופ' מיכאל שוורץ, עדות לתקופת ההתלהבות הלהוטה מהגותו של רמב"ם, אבן דרך בלתי נפרדת מחוויית התואר הראשון במחשבת ישראל. אלו שימשו אותי היטב לאורך השנים, הגם שזה כמה זמן, אם להיות כנים, מנוחתן אינה מופרעת לעיתים קרובות.

כאשר התוודעתי לראשונה למהדורה החדשה שלפנינו, סמוך להופעת הכרך הראשון, אני מתודה שמצאתי עצמי שואל – ואני מעריך שלא הייתי היחיד

שלהם. הפרקים עצמם מחולקים לראשונה לסעיפים; לכל סעיף ביאור קצר; ולכל פרק הרחבה עיונית אחת או יותר. בכל מקום ב'מורה' שיש לו קשר, או צורך בהשוואה, למקום אחר בַחיבור, הדבר מצוין בסימן מיוחד; ואם יש עניין מיוחד בפערים או בהבדלים בין שני המיקומים, הדבר מצוין בביאור. שיטה זו היא נכס יקר ללומד. היא מאפשרת לו לארגן את החומר הרב שבחיבור וללמוד, כפי מצוות המחבר, תוך "השוואת פרקיו זה עם זה".

הביאור עצמו קצר ועדכני; הוא מנגיש מושגים מוכרים פחות לקורא המודרני, מפנה תשומת לב לנקודות מרכזיות, ומפרש באורח תמציתי עניינים לא נהירים. באופן מעורר הערכה, המבאר לא נרתע מלציין מקומות שבהם התקשה בפירוש. יותר ממה שמדובר בפירוש ממצה של המורה, שכוונתו "האמיתית" שנויה במחלוקת עזה בין חוקריו, מדובר בפירוש המבקש להכניס את המעיין לתוך השיחה הזאת, ולהקל עליו לנסות להתחקות בכוחות עצמו אחר כוונת הרמב"ם – והלוא כך בדיוק קיווה הרמב"ם שיעשה המעיין.

מהדורה חדשה זו פתחה את תאבוני מחדש לעיון בחיבור מופתי זה, שעודנו אחד החיבורים היהודיים הפילוסופיים הגדולים שנכתבו בתולדותינו, אם לא הגדול שבהם. אך אל למהדורות הוותיקות היושבות לבטח בספרייה לחשוש ששלוותן תופר. הן ינחו בשלום. הגיעה תקופה חדשה.

א"ש

**הערה: הביקורת מאת אלון שלו.
סגן עורך השילוח. ד"ר למחשבת ישראל**

הכוללות השוואה בין תרגומי המהדורות הקודמות להכרעות שהתקבלו במסגרת זו החדשה.

שנית, ישנם הביאור, ההרחבות והעיונים. המכיר את ספר מורה נבוכים יודע כי הגם שחיבור זה נכתב במקור ביד אומן, אין הוא ספר פשוט ללימוד; הוא מקיף סוגיות רבות ודן בכולן לעומקן, אך שום חטיבה בו אינה מתקיימת באופן בלתי-תלוי בחברותיה, והנחות היסוד הנידונות באחת הן מפתח להבנת האחרות. כל חטיבה בספר בפני עצמה רוויה מושגים ומהלכים לוגיים הדורשים ידע מקדים להבנתם וריכוז על מנת להחזיק בהם. על גבי כל זאת מונחת העובדה שמאז ומעולם הקשתה על הבנתו ופירושו של המורה: העובדה שהחיבור מתאפיין, בכוונת מכוון, בכתיבה אוטורית – כתיבה המבקשת להצניע את מלוא כוונתו של המחבר באמצעות פיזור טענות בין פרקים שונים ויצירת סתירות מלאכותיות כדי לאותת לקורא לחפש אחר כוונה נוספת (עיינו בהקדמת המחבר). כל זאת נוסף על פערי התפיסות, השפה וההקשר הנובעים מריחוק הזמנים.

מהדורה זו מצטיינת בסיוע למעיין להתגבר על קשיים אלו. היא מחולקת לשלושה כרכים, אחד לכל חלק מהמורה. כל כרך מחולק בתוכו, במהדורה החדשה, לחטיבות נושאיות. הקדמות מאירות עיניים, הסוקרות את החלקים של היחידה המוגדרת ואת מטרתם ובעיותיהם, יש ליחידות המשנה בכל סדרי הגודל: הקדמה כללית, הקדמה לכל כרך, הקדמה לכל חטיבה, והקדמה קצרה גם לכל פרק. זאת בליווי גרף ויזואלי המציג את "מפת" הפרקים והסדר הלוגי